OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Yksityisoikeus- ja oikeudenhoito-osasto
Siviilioikeus
Lainsäädäntöneuvos Sofia Aspelund 1.6.2022

Eduskunnan talousvaliokunnalle

Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiiviksi (U 37/2022 vp)

Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

Euroopan komissio on antanut 30.3.2022 ehdotuksen uudeksi Euroopan parlamentin ja neuvoston vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiiviksi (ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi direktiivien 2005/29/EY ja 2011/83/EU muuttamisesta siltä osin kuin on kyse kuluttajien vaikutusmahdollisuuksien lisäämisestä vihreässä siirtymässä parantamalla suojaa sopimattomilta menettelyiltä ja tiedottamista; COM(2022) 143 final). Ehdotuksella muutettaisiin kahta olemassa olevaa kuluttajansuojadirektiiviä, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2005/29/EY sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla (UCP-direktiivi) sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2011/83/EU kuluttajan oikeuksista (kuluttajaoikeusdirektiivi).

Ehdotuksen tavoitteena on pyrkiä erityisesti edistämään kiertotaloutta sekä puhdasta ja vihreää taloutta EU:ssa antamalla kuluttajille mahdollisuus tehdä tietoon perustuvia ostopäätöksiä ja siten edistää kestävämpää kulutusta. Käytännössä elinkeinonharjoittajille ehdotetaan asetettavaksi uusia tiedonantovelvollisuuksia sekä ns. kivijalkakaupassa että koti- ja etämyynnissä. Ehdotuksella pyritään myös puuttumaan sopimattomiin kaupallisiin menettelyihin, jotka johtavat kuluttajia harhaan ja estävät heitä tekemästä kestäviä kulutusvalintoja. Esimerkkinä voidaan tältä osin mainita pyrkimys puuttua harhaanjohtavien ympäristöväitteiden ja kestävyysmerkintöjen esittämiseen sekä tavaroiden ennenaikaiseen vanhentamiseen.

Käsittely neuvostossa

Direktiiviehdotuksen ensimmäinen lukeminen on saatu päätökseen Ranskan puheenjohtajuuskaudella. Jäsenvaltioilta on pyydetty kirjallisia huomioita direktiiviehdotuksesta 8.6.2022 mennessä. Ehdotuksen käsittely jatkuu Tšekin puheenjohtajuuskaudella.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää tärkeänä direktiivin tavoitetta siitä, että kuluttajat saavat riittävästi luotettavaa tietoa tuotteiden kestävyydestä, ympäristöominaisuuksista, elinkaaresta ja korjattavuudesta.

Direktiiville asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi valtioneuvosto pitää ainakin pääsääntöisesti kannatettavina UCP-direktiiviin ehdotettuja muutoksia. Vaikka useat ehdotetuista lisäyksistä voisivat olla jo nykyisin UCP-direktiivin yleislausekkeiden vastaisia sopimattomia kaupallisia menettelyjä, lisäysten kirjaaminen säännöstasolle on omiaan selkeyttämään oikeustilaa sekä edistämään säännösten noudattamista. Erityisen myönteisesti valtioneuvosto suhtautuu siihen, että esityksessä on pyritty huomioimaan tavaroiden kestävyyttä rajoittaviin ominaisuuksiin liittyvät ongelmat, samoin kuin siihen, että esityksellä pyritään puuttumaan harhaanjohtavien ympäristöväitteiden ja kestävyysmerkintöjen esittämiseen.

Valtioneuvosto suhtautuu sen sijaan hyvin varauksellisesti useisiin kuluttajaoikeusdirektiivin muuttamista koskeviin ehdotuksiin. Yleisellä tasolla on tärkeää pyrkiä huolehtimaan siitä, että kuluttajille tarjotaan riittävästi tietoa kestävämpien kulutusvalintojen tekemiseksi. Valtioneuvosto kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että kuluttajille ennen sopimuksen tekemistä annettavien tietojen määrä on jo nykyisellään huomattava. Tiedonantovaatimusten jatkuva kasvattaminen monimutkaisilla uusilla kohdilla lisää riskiä siitä, että kuluttajat eivät enää perehdy lainkaan annettuihin tietoihin tai että he eivät kykene enää erottamaan tiedoista päätöksentekonsa kannalta keskeisimpiä tietoja. Valtioneuvosto katsoo, että neuvottelujen kuluessa on tarpeen huolellisesti arvioida, miltä osin ehdotetut lisätiedot tuovat aidosti lisäarvoa kuluttajille. Arvioinnissa tulisi kiinnittää huomiota myös siihen, ettei tarpeettomasti aiheuteta hallinnollista taakkaa elinkeinonharjoittajille.

Kuluttajaoikeusdirektiivin muuttamista koskeviin ehdotuksiin liittyy myös eräitä muita ongelmia. Kuluttajaoikeusdirektiiviin ehdotetut lisäykset rakentuvat osittain tavarankauppadirektiivin sekä digitaalista sisältöä ja digitaalisia palveluja koskevan direktiivin säännöksille, jotka tulivat sovellettaviksi 1.1.2022. Ehdotuksessa ei ole tältä osin asianmukaisesti huomioitu sitä, että erityisesti tavarankauppadirektiivi antaa jäsenvaltioille liikkumavaraa muun muassa virhevastuun kestoa ja takuuta sekä aiemman myyntiportaan virhevastuuta koskevassa sääntelyssä. Tämän johdosta kuluttajalle annettavaksi ehdotetut

tiedot saattaisivat joiltakin osin antaa myös harhaanjohtavan kuvan kuluttajan oikeudellisesta asemasta niissä jäsenvaltioissa, mukaan lukien Suomessa, joissa liikkumavaraa on käytetty korkeamman kuluttajansuojan turvaamiseksi, sekä muutoinkin istua huonosti näihin jäsenvaltioihin. Valtioneuvosto pyrkii neuvotteluissa löytämään ratkaisuja näiden ongelmien poistamiseksi.

Neuvottelujen kuluessa on pyrittävä myös yleisesti saamaan selvennystä direktiivin sanamuotoihin sekä varmistumaan siitä, että sääntelyn noudattaminen tai sen valvonta ei yksityiskohdiltaan muodostu elinkeinonharjoittajien ja valvontaviranomaisten kannalta kohtuuttoman hankalaksi.